

Directie Participatie
T.a.v. NOVI
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

Datum: 18 mei 2018
Kenmerk: 18-028-AvI
Betreft: Zienswijze voornemen opstellen Nationale Omgevingsvisie

Geachte heer Everaars,

GGD GHOR Nederland heeft met belangstelling kennis genomen van het traject van de NOVI en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). GGD GHOR Nederland waardeert de inzet om te komen tot een integrale samenhangende beoordeling van de effecten van de keuzes die worden gemaakt in de NOVI en de belangrijke plek die gezondheid hierbij inneemt. Wij maken graag gebruik van de gelegenheid een zienswijze op de NRD in te dienen.

Proces NOVI

GGD GHOR Nederland stelt voor om, in het geval dit nog niet is gebeurd, ook het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) nadrukkelijk te betrekken bij de totstandkoming van de NOVI. Onder auspiciën van VWS wordt gewerkt aan de totstandkoming van het Nationaal Preventie Akkoord. Binnen dit akkoord zal onder meer aandacht gevraagd worden voor een gezonde inrichting van de leefomgeving om zo (bijvoorbeeld door meer bewegen) bij te kunnen dragen aan de preventie van overgewicht. Vanwege de raakvlakken van de doelen van het Preventieakkoord en de opgaven in de NOVI ligt een verbinding tussen deze twee trajecten voor de hand.

Reikwijdte

Het beoordelingskader "Rad van de Leefomgeving" is een ingenieus geconstrueerde verbeelding die alle relevante aspecten in samenhang weergeeft. Toch gaat het er uiteindelijk om op welke wijze de verschillende aspecten concreet worden uitgewerkt en gevisualiseerd. Wij hebben hierbij de volgende aandachtspunten:

- Besteed aandacht aan de gezondheidsbevorderende werking van de fysieke leefomgeving: het creëren van een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag en het maken van gezonde keuzes. Zoals de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (RLi) in het advies 'De stad als gezonde habitat' (<http://www.rli.nl/publicaties/2018/advies/de-stad-als-gezonde-habitat>) van maart 2018 aangeeft, is gezondheidswinst te halen door een combinatie van gezondheidsbescherming én gezondheidsbevordering.
- Betrek Positieve Gezondheid (<https://iph.nl/positieve-gezondheid/wat-is-het/>) op de inrichting van de fysieke leefomgeving. Uitwerking van de zes pijlers van Positieve Gezondheid, waaronder eigen regie, ontmoeting en zingeving, geven richting aan de inrichting van een fysieke leefomgeving die gezondheid faciliteert. Daarnaast kunnen de pijlers uitgangspunt vormen voor elementen van een toetsingskader.
- Houd rekening met onvoorziene risico's. Gezondheidsrisico's zijn niet altijd voorspelbaar en eenduidige wetenschappelijke onderbouwing kan (vooralsnog) ontbreken. Denk aan het onverwacht optreden van nieuwe zoönosen.
- Voor veel gezondheidsbedreigende invloeden in de leefomgeving bestaan sectorale normen. Hanteer in de werkwijze van het Rad van de Leefomgeving en de bijbehorende

planMER bij voorkeur een integrale dan een sectorale benadering. En ga hierbij dan uit van de advieswaarden van de WHO omdat deze de gezondheid beter beschermen. In het verlengde hiervan zou ingezet moeten worden op de ontwikkeling van kernwaarden in de plaats van normen.

- Houd rekening met cumulatieve effecten op gezondheid.
Een sectorale benadering verhindert het zicht op mogelijke cumulatie. Ervaring leert dat juist de verschillende vormen van omgevingsinvloeden gezamenlijk tot gezondheidsschade kunnen leiden. Een voorbeeld hiervan is de uitbreiding van de intensieve veehouderij. Dit kan niet alleen leiden tot mogelijke gezondheidsproblemen door fijnstof-uitstoot en verspreiding van zoönosen (ziekten die van dier op mens overgaan), maar ook tot gezondheidsproblemen vanwege geluid- en geurhinder.
- Laat ook bij klimaatadaptieve maatregelen verwachte gezondheidsrisico's en -kansen meewegen.

Detailniveau

Wij realiseren ons dat het bij de NOVI gaat om een nationaal document met een strategische visie en beleidskeuzes op hoofdlijnen. Toch vragen wij aandacht voor de verschillen die kunnen optreden, bijvoorbeeld tussen verschillende regio's, tussen verschillende bevolkingsgroepen, tussen stedelijk gebied en platteland. Een beoordeling van effecten op nationaal niveau kan er toe leiden dat alleen wordt gekeken naar het gemiddelde: "het gaat gemiddeld beter", terwijl er tegelijkertijd op onderdelen achteruitgang is en de verschillen tussen extremen groter worden. Besteed hierbij ook aandacht aan sociaal-economische gezondheidsverschillen.

Tot slot

GGD GHOR Nederland biedt hierbij aan om mee te denken over en mee te werken aan het verder invullen van de criteria van het Rad van de Leefomgeving en de bijbehorende planMER.

Wij vertrouwen erop dat u onze reactie zal meenemen bij opstellen van de NOVI en zien de verdere behandeling met interesse tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Dr. H.A.M. Backx
Directeur GGD GHOR Nederland